

ELTE | TTK
TERMÉSZETTUDOMÁNYI KAR

Radon idősor analízis a felhagyott kővágószőlősi uránbánya területén

Tóth Szabolcs, Horváth Ákos, Sajó-Bohus László, Kocsis Erika, Bárányné Frucht
Éva

PhD hallgató , bányavízkezelés részlegvezető

XLIX. Sugárvédelmi Továbbképző Tanfolyam, Szeged, 2024. április 16-18.

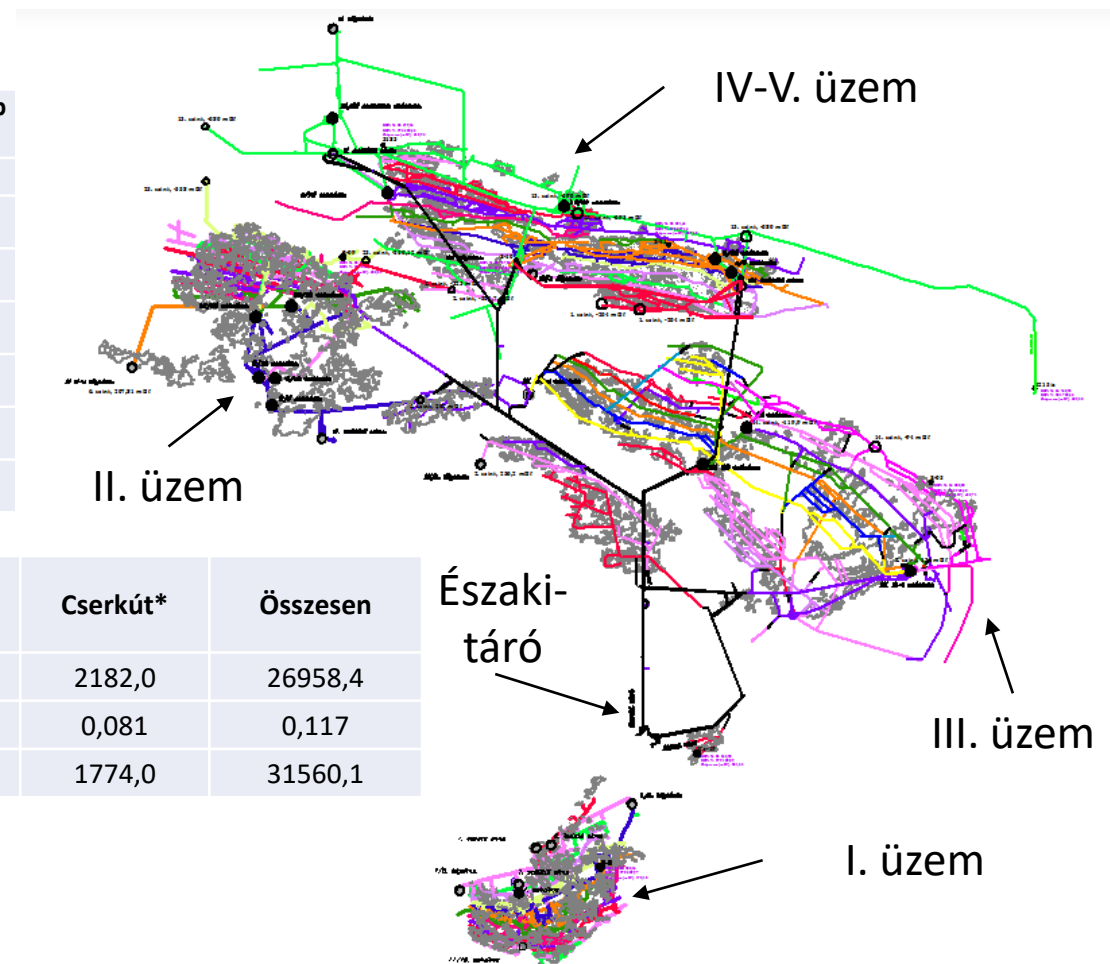
Témakör bemutatása

Felhagyott bányatérségek leltára

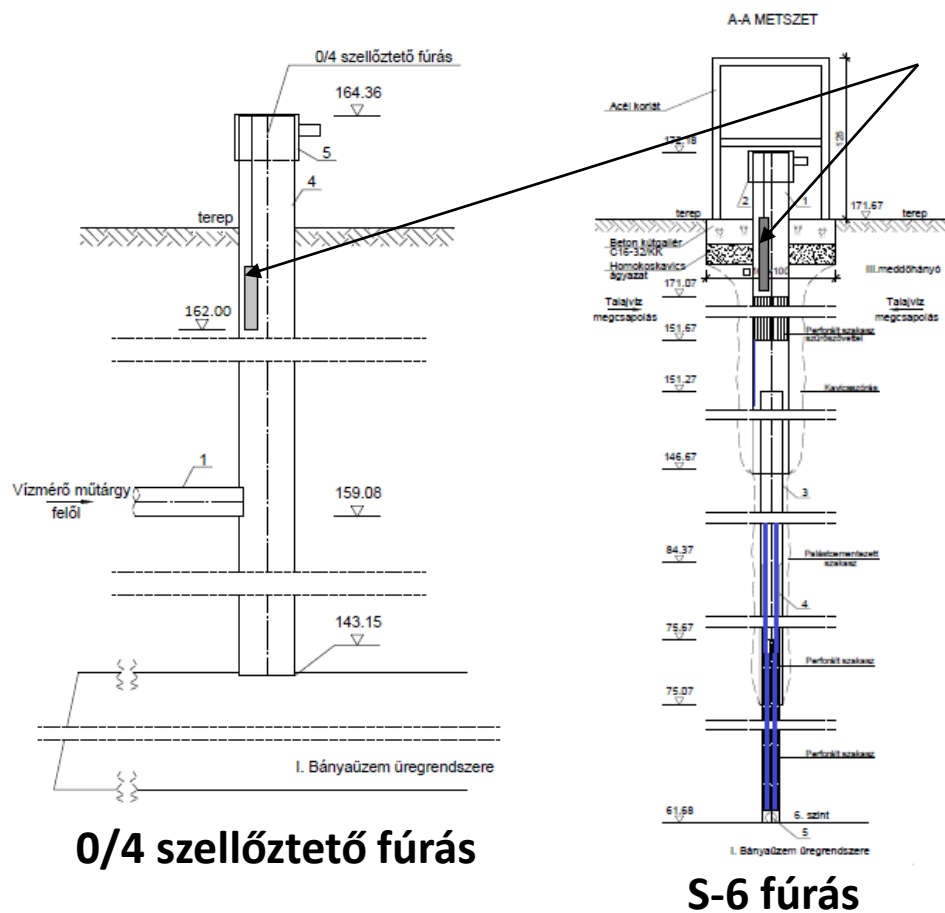
Bányaüzem	Függőleges akna			Vágat		Fejtési és egyéb üreg m ³
	db	fm	m ³	fm	m ³	
I.	8	611	7.750	149.728	964.639	1.136.888
II.	9	1.474	18.600	328.946	1.928.202	2.541.289
III.	5	987	13.490	385.585	2.464.832	2.308.674
IV.	5	3.118	96.236	247.509	2.128.840	2.626.980
V.	5	3.397	100.447	82.000	766.004	730.855
Össz.	32	9.587	236.523	1.193.768	8.252.517	9.344.686

Maradó földtani készlet	I. üzem	II. üzem	III. üzem	IV. üzem	V. üzem	VI.üzem*	Cserkút*	Összesen
Et	---	---	298,5	5014,1	8913,4	10550,4	2182,0	26958,4
U%	---	---	0,099	0,107	0,125	0,123	0,081	0,117
U Ekg	---	---	296,9	5356,7	11137,4	12995,1	1774,0	31560,1

*: nem lett termelésbe vonva

Terület bemutatása

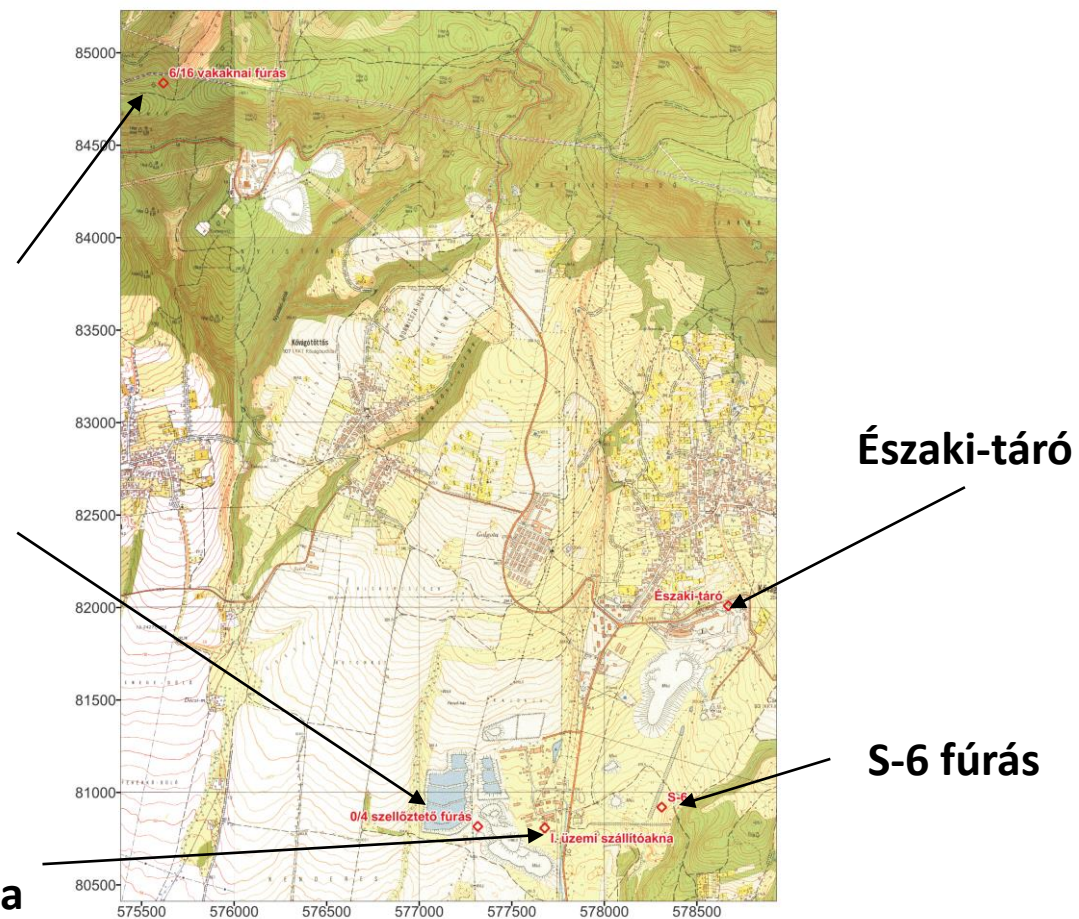

Rn monitor

6/16
vakaknai
fűrás

0/4
szellőztető
fűrás

I. üzemi
szállítóakna

Tudományos kérdés, célok bemutatása

Célok:

- Több éves, folytonos idősorok felvétele ($T_{\text{mérés}}=1$ óra)
- Adatbázis készítése
- Alapvető statisztikai vizsgálatok elvégzése, idősorok összehasonlítása
- Korrelációk vizsgálata (^{222}Rn konc. vs. $T_{\text{bányaüreg}}$, $p_{\text{bányaüreg}}$, $v_{\text{szél}}$, T_{talaj})
- Domináns frekvenciák felkutatása Fourier-analízissel

Tudományos kérdések:

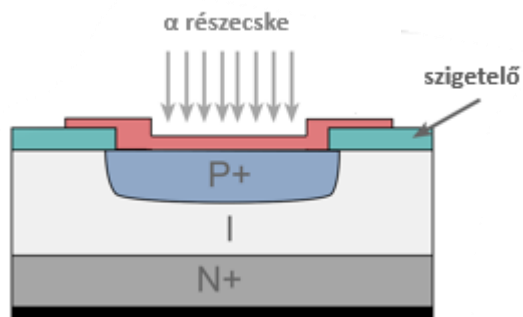
- Bányaüregek áramlási viszonyainak feltérképezése
- ^{222}Rn konc. térbeli és időbeli változásának az oka
- ^{222}Rn konc. időbeli változásának dinamikája különböző skálákon
- Utóbbi évek alacsony ^{222}Rn szintjei az Északi-táró, I. üzemi szállítóakna idősorán

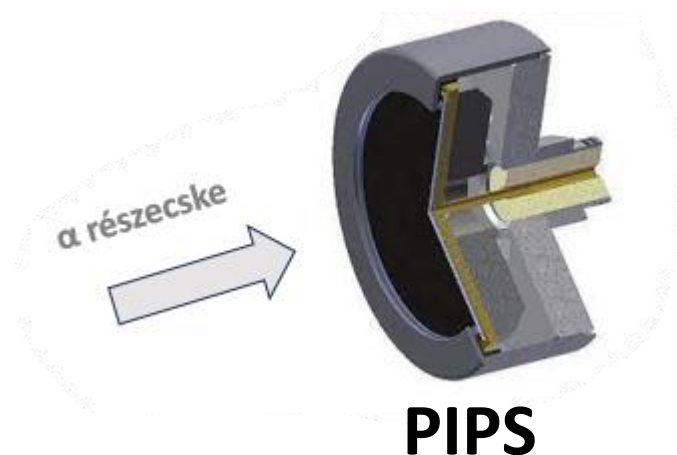
Detektorok bemutatása II.

Dataqua Rn monitorok

- DA-S-RnTPRC (3 cm² Canberra PIPS)
- DA23 (1 cm² Hamamatsu Si PIN PD)

PIN fotodióda

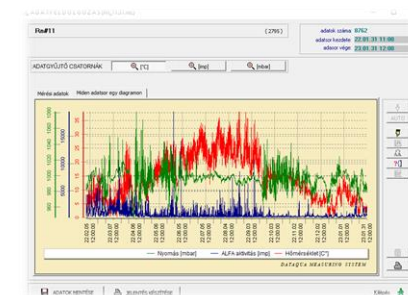

PIPS

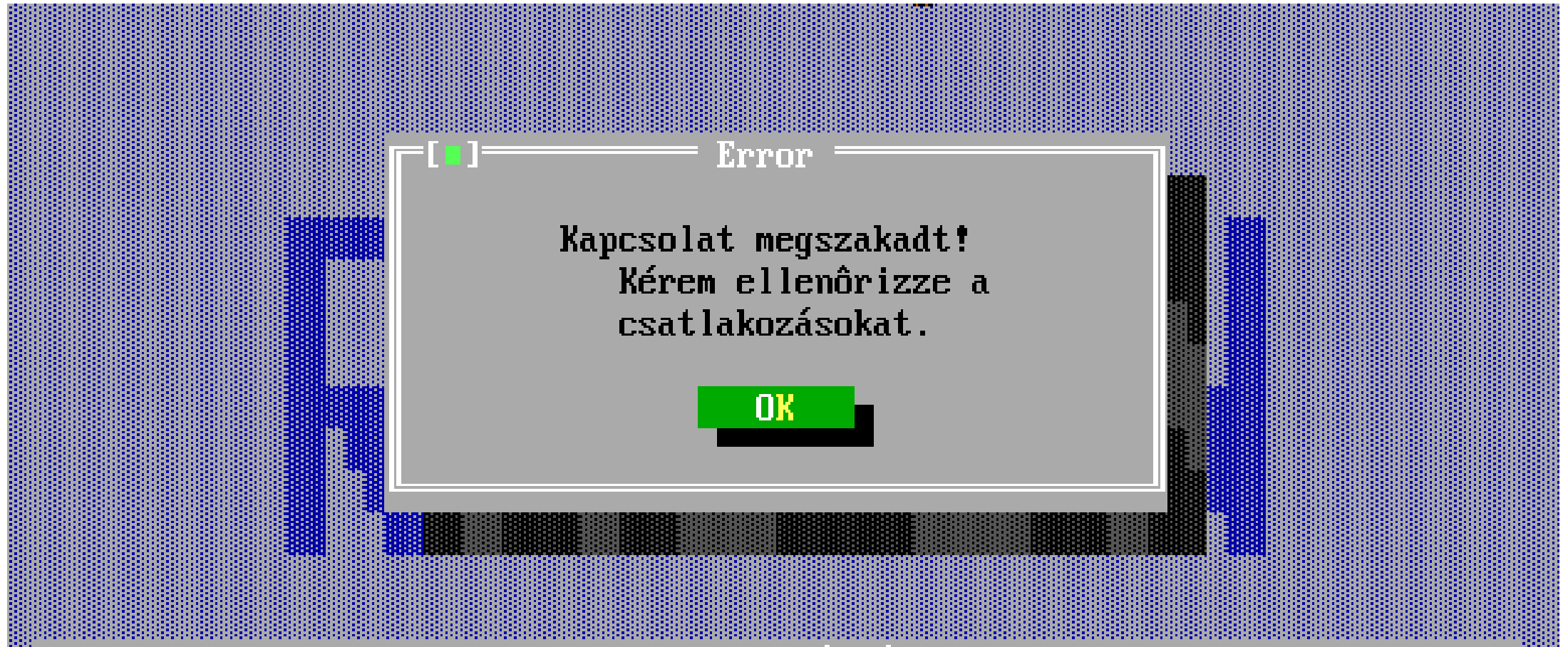

Jellemzők

- P, T, Rn csatornák
- 1 kBq/m³ – 1 MBq/m³
- Mérési gyakoriság: 1 m- 24 h
- Soros, digitális kimenet
- IP65 védetség
- „Gondozásmentes”

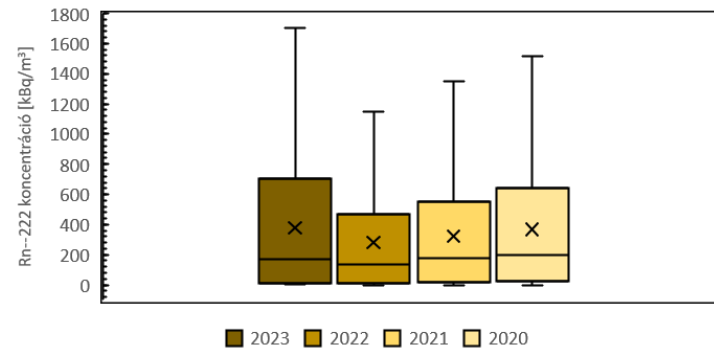
Eredmények 0.

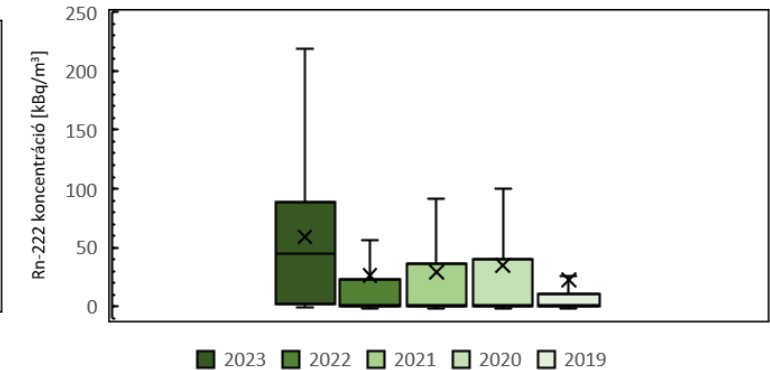
Eredmények I.

- Adatbázis elkészítése
- Statisztikai paraméterek számolása

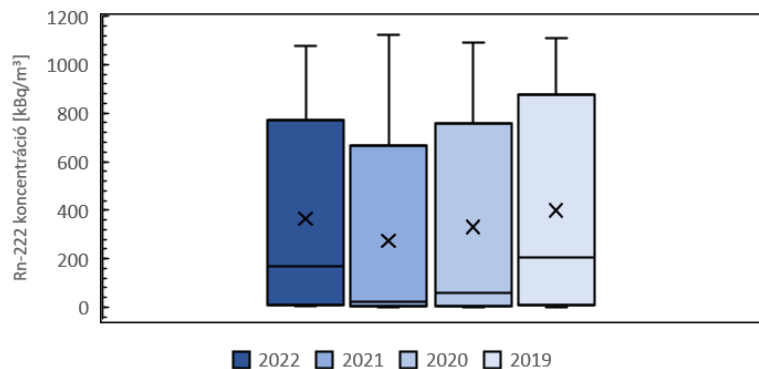
Box and Whisker diagram 0/4 szellőztető fűrés

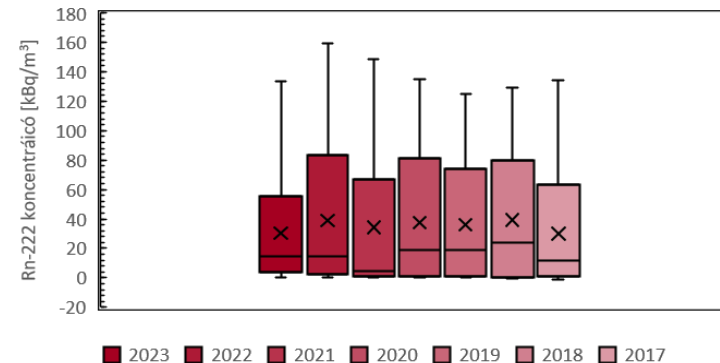
Box and Whisker diagram 6/16 vakaknai fűrás

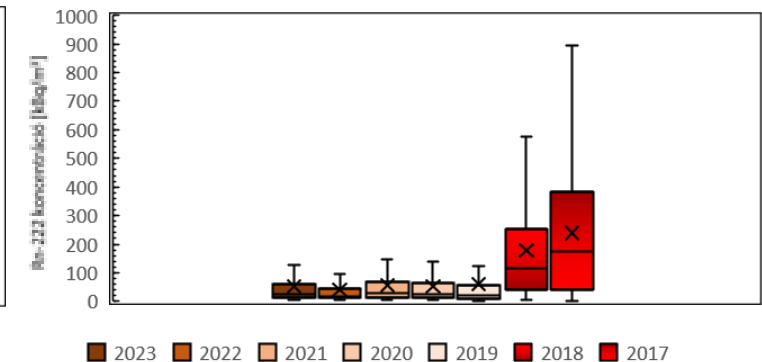
Box and Whisker diagram S-6 fűrás

Box and Whisker diagram Északi-táró

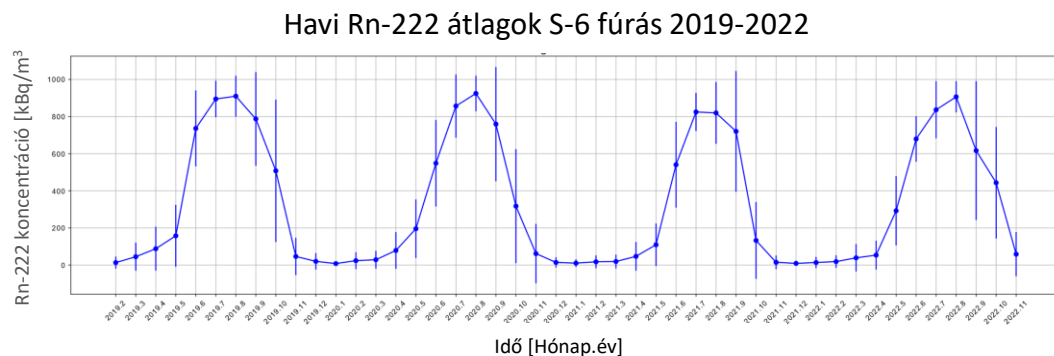

Box and Whisker diagram I. üzemi szállítóakna

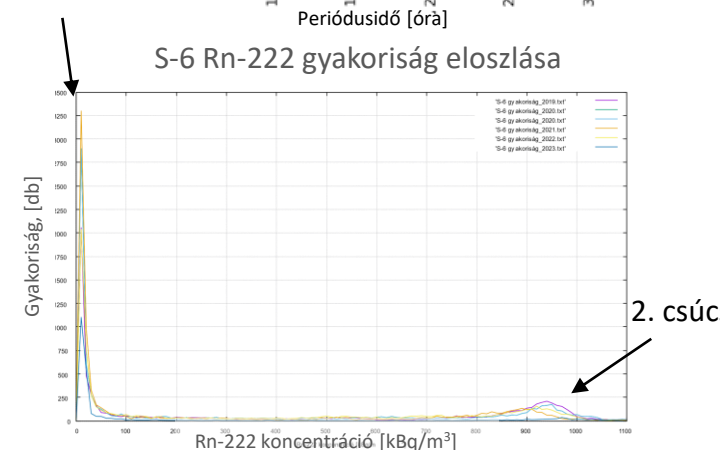
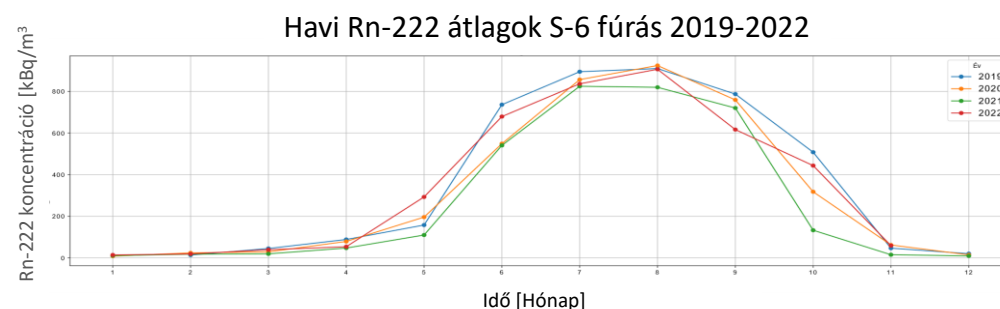
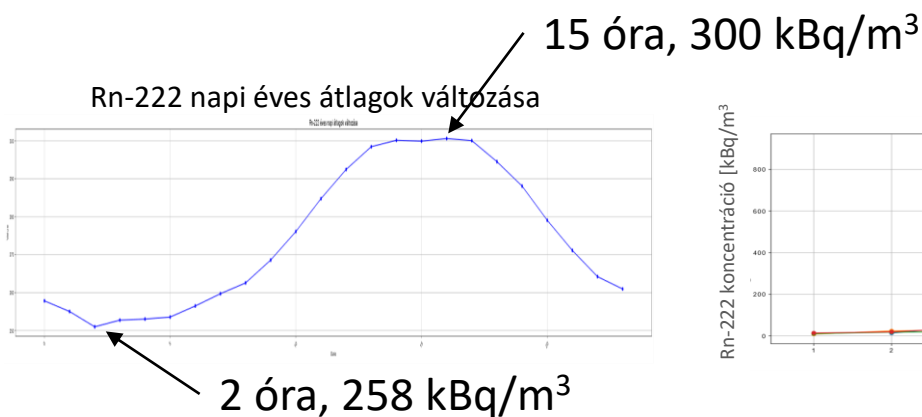
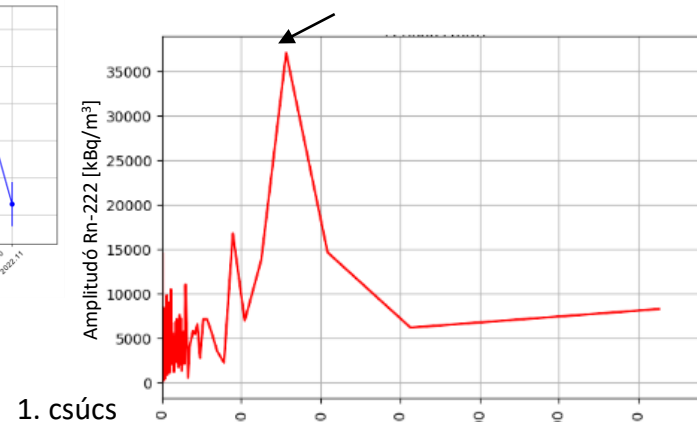

Eredmények II.

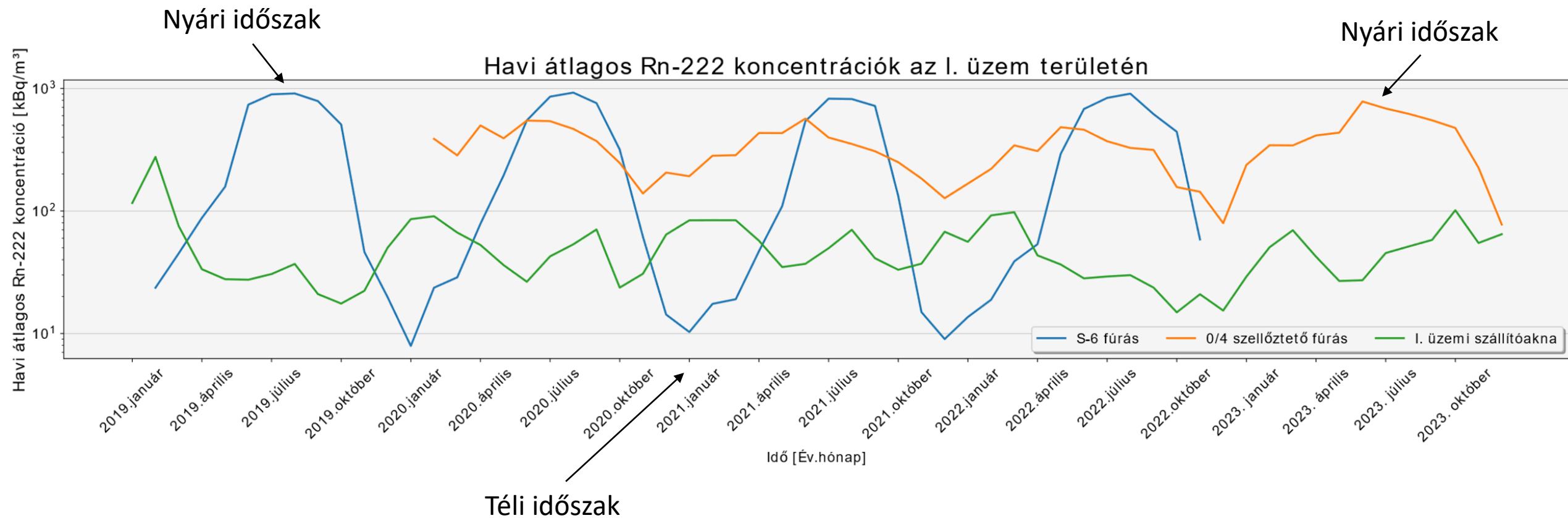
- Rn-222 koncentráció éves változása
- Rn-222 koncentráció éves napi átlagának változása
- FFT transzformáció, teljesítmény spektrum

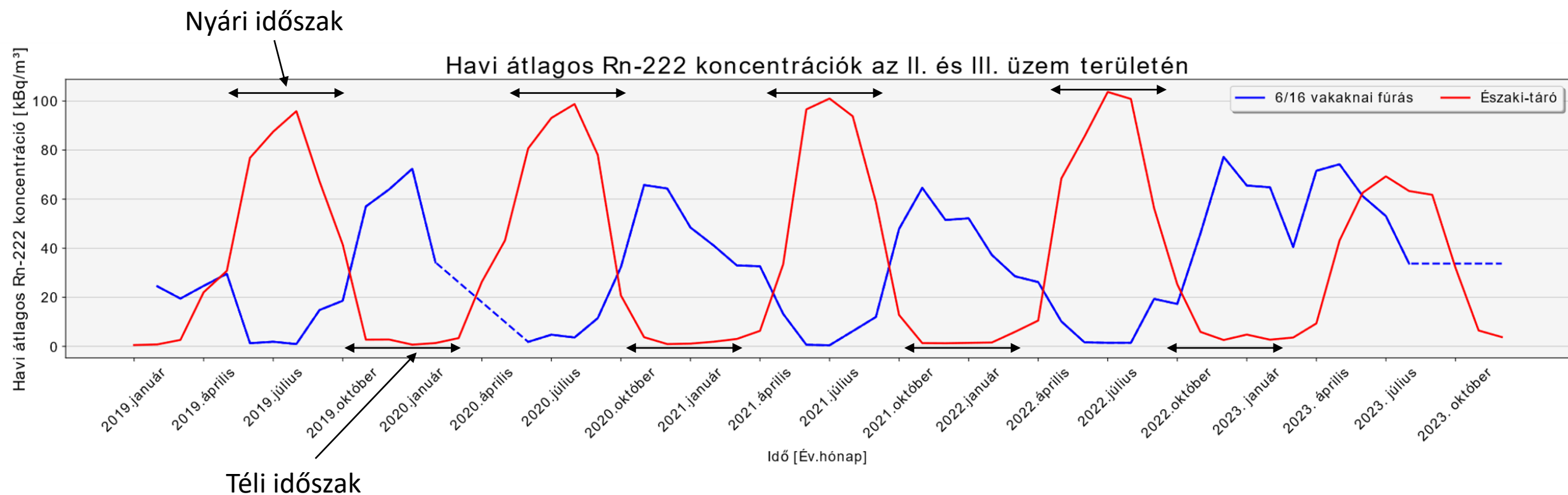
~ 8760 óra FFT idősor analízis S-6 fúrás

Eredmények III.

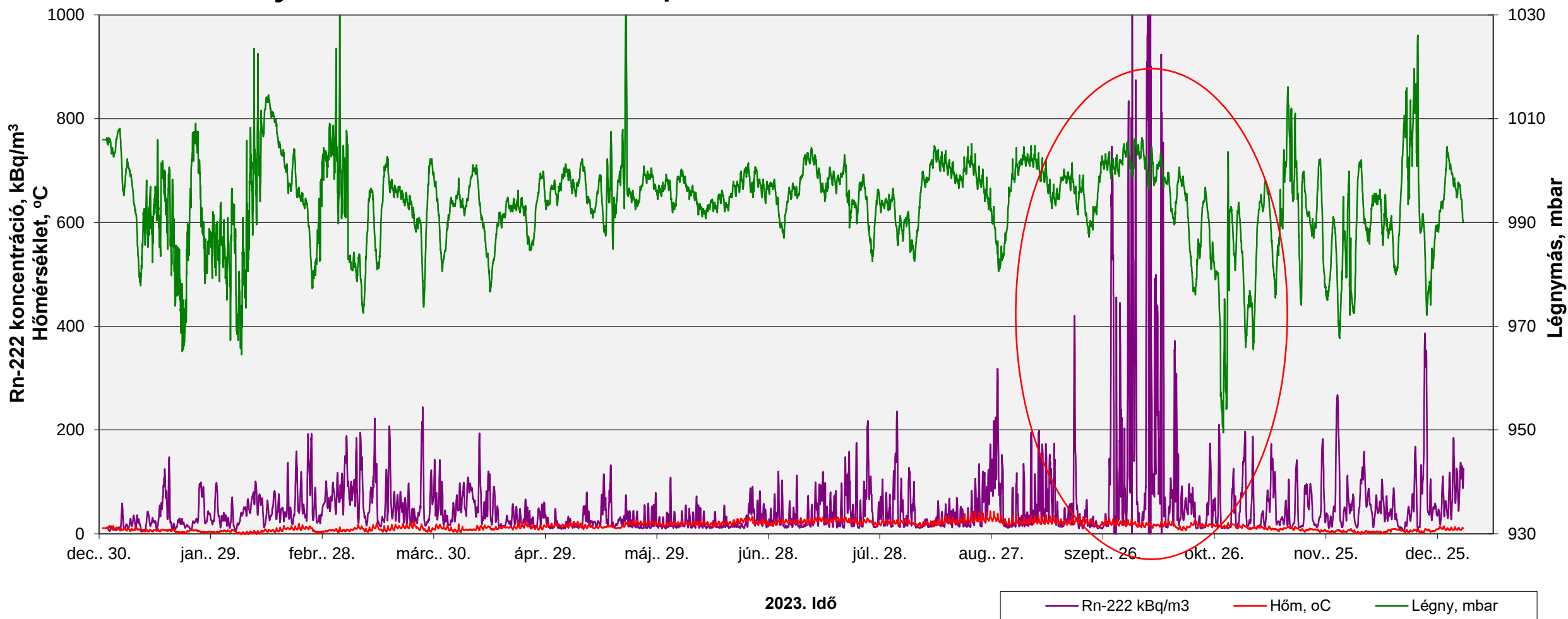

Eredmények IV.

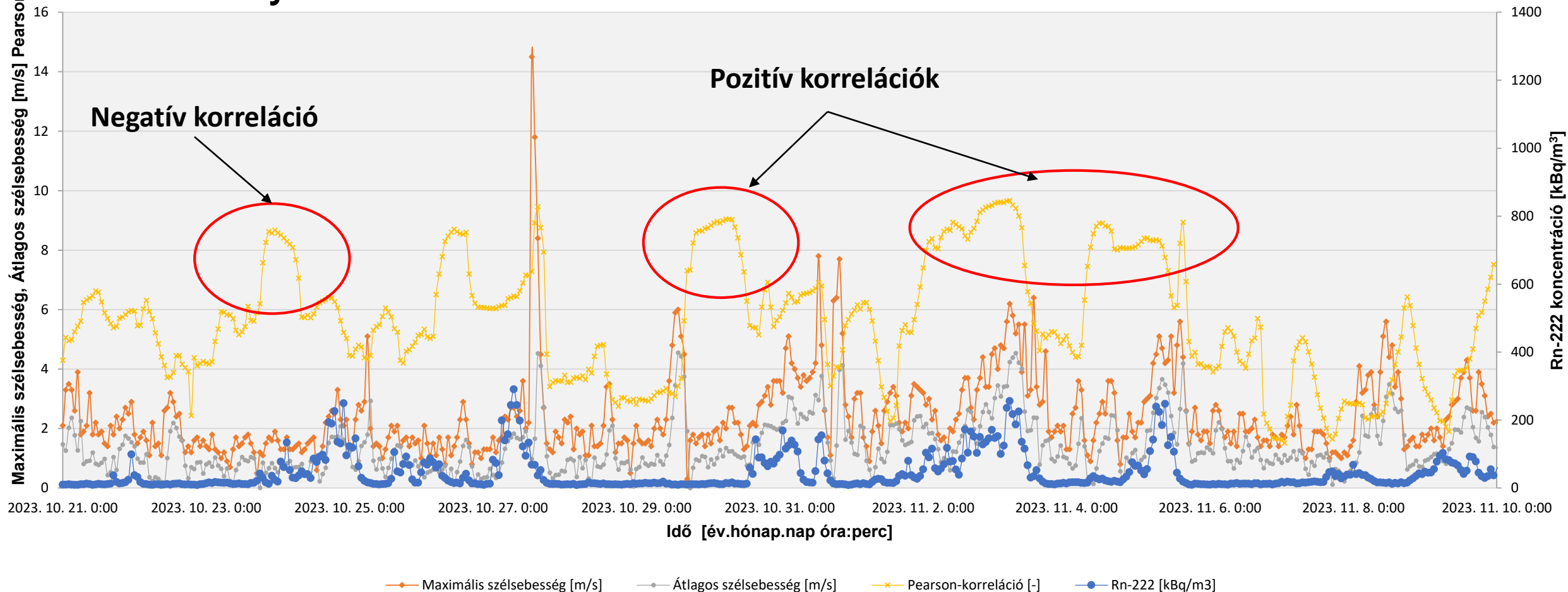
Eredmények V.

Volt I. bányászati szállítóakna
Dataqua radon monitor idősora

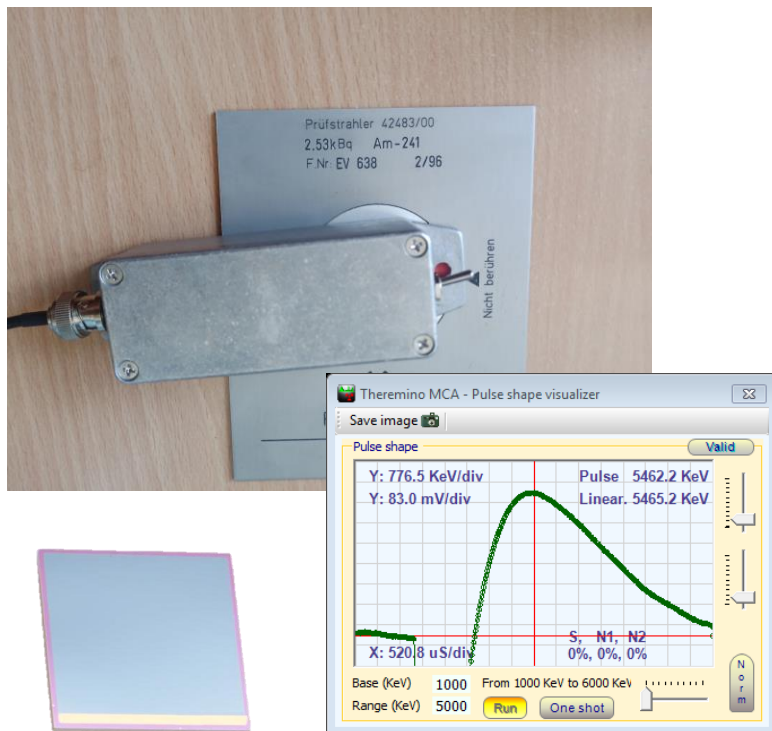

Eredmények VI.

I. Üzemi szállítóakna Szélsébség, Rn-222 korreláció vizsgálata

Eredmények VII.

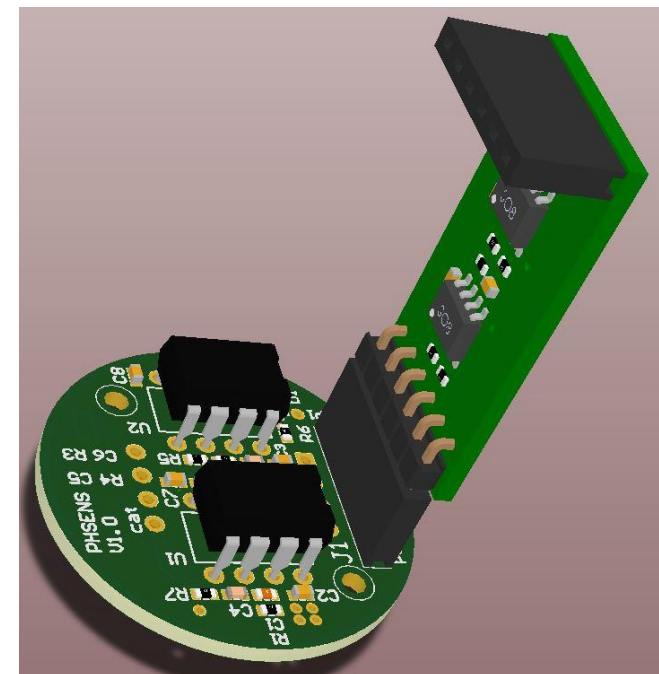
Szókisboris László, Máthé Kálmán,
Tóth Szabolcs

Detektor

- 93,6 mm² aktív felület
- Alacsony kapacitás
- Gyors válaszidő
- Alacsony ár

Jelfeldolgozás

- Előerősítő/erősítő
- Trigger/időzítő modul
- Arduino Pro Mini adatgyűjtő

Teszt, végleges
mérési geometria

Opcionális
szenzorok

Összefoglalás

- **Uránércbányászat hagyatéka a fennmaradt üregrendszer, melyben akár 1 millió Bq/m³ radon koncentrációk is kialakulhatnak**
- **Éves periodicitás (téli/nyári „üzemmód” az Északi-táró, S-6 fúrás, 0/4 szellőztető fúrás adatain, inverzen a 6/16 vakaknai fúrás esetén)**
  - **I. üzemi idősorok további vizsgálata**
- **Mélyreható statisztika, adatbázis (5 mérőhely esetén több mint 500.000 adatpont)**
  - **Mérőrendszer további fejlesztése (3D tokozás, diffúziós kamra kialakítása)**

Gyakorlatban...

Köszönjük a figyelmet!

Tóth Szabolcs, Horváth Ákos, Sajó-Bohus László, Kocsis Erika, Bárányné Frucht
Éva

PhD hallgató, bányavízkezelés részlegvezető

XLIX. Sugárvédelmi Továbbképző Tanfolyam, Szeged, 2024. április 16-18.